

**TIPOLOGIJA LIČNOSTI U SVOJSTVU UMETNIČKOG STVARANJA
TYPOLOGY OF PERSONALITY IN PURPOSE OF ARTISTIC CREATIVITY**Jelena Milojković, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad***Oblast – SCENSKA ARHITEKTURA I DIZAJN**

Kratak sadržaj – Rad „Tipologija ličnosti u svojstvu umetničkog stvaranja“ bavi se istraživanjem i analizom grane popularne psihologije koja se tiče psihologije ličnosti i uticajem tipologije ličnosti na umetničko stvaralaštvo. Rad se fokusira i pobliže predstavlja karakteristike INFJ-T tipa ličnosti, ispituje načine na koje on reaguje na nadražaje i prikazuje kako kako ih procesuiru.

Ključne reči: *Tipologija ličnosti, pročišćenje, proces, prostorna instalacija, privatni prostor*

Abstract – *The paper „Typology of personality in purpose of artistic creativity“ aims at researching and analyzing the branch of popular psychology regarding personality psychology and influence of typology of personality on artistic creativity. The thesis focuses and presents in more detail the characteristics of the INFJ-T personality type, examines the ways in which it responds to stimuli, and shows how it processes them.*

Keywords: *Typology of personality, cleanse, process, spatial installation, private space*

1. UVOD

Formiranju teme rada prethodilo je pitanje: „Zašto se utisci o događajima koji mi se dese toliko dugo zadržavaju u meni?“, a nakon njega je usledilo sledeće: „Da li postoji način da se ove misli prevedu iz apstraktnog i transformišu u nešto konkretno?“.

Da bih uspela da odgovorim na ova pitanja, ustanovila sam da je potrebno posvetiti se istraživanju i analizi grane popularne psihologije koja se tiče psihologije ličnosti, a potom, nakon preispitivanja sopstvenih stvaralačkih motiva i analize relevantnih umetnika i njihovih radova, pristupiti formiranju umetničkog koncepta i rada.

Već na početku ističe se pojam ekscesivnog razmišljanja, iliti prerazmišljanja [1] (eng. *overthinking*), a za njim sledi osveščivanje sledećeg: većina stvari koja se desi, desi se u mom unutrašnjem svetu, u mojoj glavi.

Taj unutrašnji svet je retko kad pristupačan spoljnom, realnom svetu i drugim ljudima, zbog toga sam želela da se pozabavim pitanjem unutrašnjih stanja koja nastaju usled specifičnih okolnosti i kroz rad sam pokušala da te apstraktne misli prevedem u nešto fizičko, poput prostora.

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bio dr Radivoje Dinulović, red. prof.

2. TEORIJSKO ISTRAŽIVANJE, ANALIZA UMETNIKA I UMETNIČKI PROCES

Da bismo razumeli psihički život nekog pojedinca, moramo ga promatrati zajedno sa psihičkim procesima i osobinama. Nakon određenog vremenskog perioda uočavamo obrasce u ponašanju. Oni čine skup aktivnosti i u doslednosti u njihovom obavljanju možemo uočiti kada u sličnim situacijama osoba slično reaguje. Ovde možemo uočiti osobenost i stil ponašanja prilikom reagovanja. Psihologija ličnosti proučava odnos ovih veza i koji su preduslovi za njihovo nastajanje i razvijanje. Na nastajanje i razvijanje odnosa utiču uzajamna delovanja pojedinca i sredine, određujući pritom karakterističan način ponašanja osobe.

Problemi koje proučava psihologija ličnosti se mogu grupisati u tri glavne kategorije: struktura ličnosti, dinamika ličnosti i razvitak ličnosti. Struktura ličnosti bavi se jedinicama prikazivanja ličnosti i njihovom međusobnom povezanošću. Dinamika ličnosti bavi se motivima i motivaciji koja pokreće ličnost na delovanje, dok nam razvitak ličnosti govori o samosvesti pojedinca i njegovom doživljaju sebe.

Prema Jungu, razlikujemo dva tipa ličnosti - introvertni i ekstrovertni tip. Ekstrovertnost i introvertnost posmatraju se kao mehanizmi delovanja prema spoljašnosti. S obzirom na opštu i očiglednu raširenost ove suprotnosti, Jung veruje da je ona fundamentalna, i da se tipovi dele bez izbora, da izbor tipa nije stvar svesne volje čoveka. Pored introvertnosti i ekstrovertnosti, osnovu Jungovog rada čine i četiri psihološke funkcije: mišljenje, osećanje, oset i intuicija. Oset ili senzitivitet nam govori da nešto postoji, mišljenje nam govori šta je to, osećanje nam govori da li je to prihvatljivo ili ne, dok nam intuicija govori odakle to nešto dolazi i kuda ide.

2.1. O INFJ-T tipu ličnosti

Kognitivne sposobnosti pojedinca čine osnovu testa ličnosti na čijem kreiranju su zajedničkim snagama radile Katarine Kuk Brigs i Isabel Majer. Današnji test tipa ličnosti [2] sastoji se od 60 pitanja u vidu tvrdnji, podeljenih u deset grupa od po šest pitanja i na njih odgovaramo birajući jedan od sedam intenziteta slaganja ili neslaganja sa datom tvrdnjom. Koristeći se ovim testom i analizirajući moj tip ličnosti, INFJ-T [3], došla sam do spoznaje zašto na stimulanse reagujem na određen način. Osvetila sam obrasce ponašanja koji su tipični za moj tip ličnosti i ujedno se manifestuju u mom ponašanju i interakciji sa ljudima u mojoj posrednoj i neposrednoj okolini. To su obrasci poput već pomenutog prerazmišljanja, udaljavanja od ljudi na grub i iznenađan način, sposobnosti da ne vidimo drvo od šume i drugi.

Najvažnije saznanje ipak se odnosi na potpuno razumevanje četiri kognitivne funkcije koje su karakteristične za INFJ-T tip ličnosti. Prvu kognitivnu funkciju čini introvertna intuicija (Ni), osećaj da stvari naprosto znamo, ali ne znamo da objasnimo kako ih znamo. Drugu funkciju čine ekstrovertni osećaji (Fe) i oni su fokusirani na druge, odnosno na to kako komuniciramo

sa okolinom i koliko se poistovećujemo sa njom. Treću funkciju čini introvertno razmišljanje (Ti) i ono predstavlja naš unutrašnji logički sistem. Četvrtu funkciju čini ekstrovertno opažanje/percepcija (Se) i ona predstavlja naš doživljaj fizičkog sveta onakav kakav jeste, u realnom vremenu i prostoru.

Slika 1. Kolaž crteža iz procesa rada

2.2. Analiza umetnika

Prilikom odabira referentnih umetnika i radova za istraživanje i analizu, bilo mi je važno da se osvrnem na njihovu ličnost pored njihovog umetničkog stvaralaštva, bez obzira na to da li su u pitanju samostalni umetnici ili oni koji su se odlučili na delovanje u okviru formalnih ili neformalnih grupa. Salvador Dali, kao Jungov savremenik, bio je prvi izbor. Svojim radovima „Postojanost sećanja” (1931), „Dezintegracija postojanosti sećanja” (1954) i „Metamorfoza Narcisa” (1937), Dali između ostalog obrađuje temu prolaznosti vremena i promena koje su neminovne.

Sara Andersen, američka ilustratorica, kroz svoje radove predstavlja najrazličitije životne situacije. Iako su njeni stripovi i ilustracije koncipirani kao humoreskni, kroz njih su gotovo uvek provučene važne teme koje se tiču psihičkog zdravlja, načina ponašanja, ženskih pitanja i drugih socioloških momenata tipičnih za omladinsku kulturu, sistem vrednosti i način ponašanja.

Numen je grupa čije je delovanje poznato svakome ko ima dodira sa scenskim umetnostima, industrijskim dizajnom i pozorištem. Izlišno je komentarisati način na koji Numen tretira prostor i gradi svoja dela. Prostorni odnosi sa ljudima koji se kroz njega kreću su uzbudljivi, mame pogled, hipnotišu i ostaju u umu posmatrača dugo nakon korišćenja i gledanja.

Motivi kojima se Mark Rotko bavi su bazične ljudske emocije. Takođe se dotiče i porekla stvaralačkih motiva, insistirajući na jednakom postojanju sveta urođenog u umu i sveta koji je Bog stvorio van njega. U njemu se

vodila neprestana borba sa nadrealnim simbolizmom i apstraktnim načinom izražavanja.

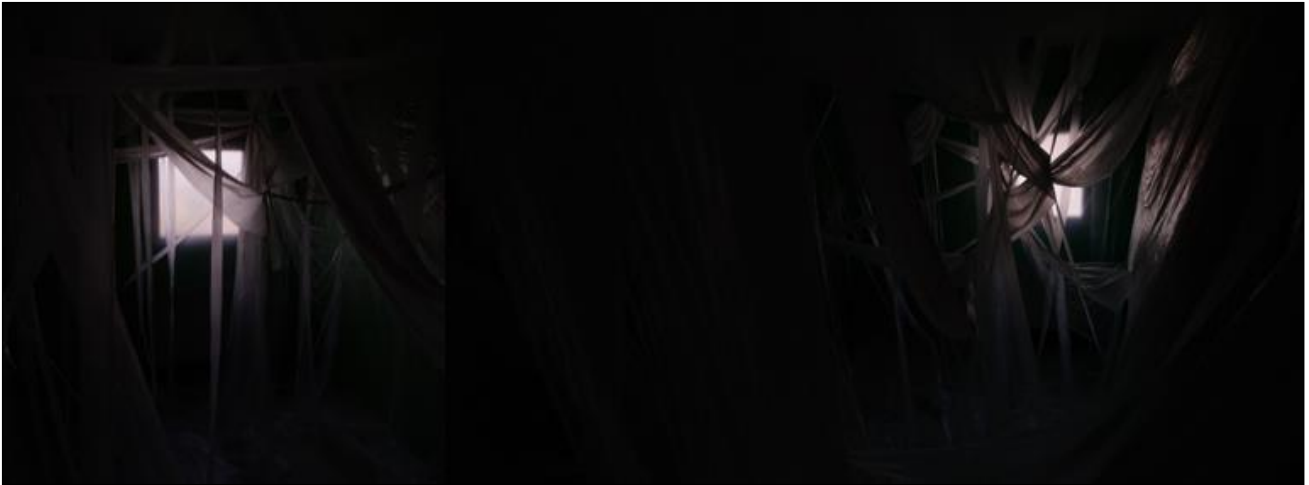
Nik Knajt je fotograf visoke profilisanosti u modnoj industriji, specifičnog afiniteta i estetike koji se izdvaja u odnosu na druge. Gotovo uvek se u njegovim fotografijama mogu prepoznati isti sanjivi motivi zaustavljanja kretanja, ili su u pitanju toliko ekstravagantni snimci da isprva nije moguće razlučiti šta je predmet posmatranja. Jasno je da je reč o umetniku koji pomera granice i koji vidi lepotu u stvarima i ljudima koje bi neko drugi nazvao grotesknim.

Bili Ajliš je američka bivša plesačica i gimnastičarka, a današnja pop pevačica. U svojim pesmama i javnim nastupima često se dotiče tema koje duboko rezonuju sa njenom relativno mladom publikom, poput slika koje drugi percipiraju o nama, izrugivanju na osnovu fizičkog izgleda, materijalnog statusa i drugih društvenih pitanja. Jedan od njenih najpoznatijih poteza van muzike jeste odluka o nošenju komforne, široke odeće koju objašnjava time da ne želi da drugi ljudi spekulišu o njenom izgledu, već da pričaju o njenoj muzici.

2.3. Proces i rad

Umetnički istraživački okvir zasniva se na dihotomiji formiranoj između mene i okoline u kojoj se nalazim. jedan od glavnih pokretačkih motiva za bavljenje ovom temom jeste nalaženje načina da se oslobodim nataloženih emocija i pročistim u skladu sa sopstvenim umetničkim afinitetima.

Važno je napomenuti da su prvobitna očekivanja bila ta da, pošto pristupim procesu pisanja i stvaranja kroz crtež (videti Sliku 1.) i slikanje, zapravo krajnji ishod ostane na

Slika 2. Fotografije prostorne instalacije

dvodimenzionalnom nivou i da se, nakon procesa selekcije stvorenog materijala, isti oblikuje u neki vid publikacije poput brošure, kataloga ili knjige. Pored promena i realizacije da je središte teme analiza tipa ličnosti, usledila je i promena prilikom kreiranja rada.

Umetnički proces započet je povlačenjem u sopstveni sigurni prostor i korišćenjem u tom trenutku dostupnog pribora. To podrazumeva boje, papire, olovke, tuševe, pastele, ujedno bilo šta što može ostaviti fizički trag za sobom. Pre stupanja u kreativni proces, postavila sam sebi dva cilja. Prvi je da bez zadržke koristim sva raspoloživa sredstva, a drugi je da svakodnevno radim po nekoliko sati dnevno. Kako se određena sredstva drugačije koriste i zahtevaju određenu vrstu pripreme, pristupila sam formiranju celina, bez nekog posebnog redosleda. Svrha ovih celina bila je usmerena isključivo ka praktičnosti i lakšem organizovanju, u cilju neometanog rada.

Nakon postizanja određenih rezultata koji se tiču analize prostornih odnosa i atmosfere postignutih na crtežima, usledilo je odlučivanje o tome da li ili ne da se upustim u proces pravljenja prostorne instalacije. Shvatila sam da za ono što imam potrebu da iskažem, iako još uvek nisam bila potpuno sigurna šta je to nešto, papir jednostavno predstavlja limitirajuć medij. Sa druge strane, imala sam relativno prazan prostor na raspolaganju koji je zadovoljavao kriterijume postavke prostorne instalacije [4]. Uži izbor se na kraju sveo na biranje materijala poput najlona za krečenje, streč folije i providne lepljive trake. Svaki od tih materijala mi se sviđao ponaosob: najlon je odličan jer je lagan i lako se može manipulirati njime. Streč folija je više providna, ali se može pogužvati i učvrstiti po potrebi. Selotejp traka je odlična jer je izdržljiva i jaka, ali nisam bila uverena u to da ona bude jedini materijal. Uz to mi pomalo smeta refleksija njene glatke strane. Odluka je doneta u korist najlona i selotejp trake.

Usledio je proces postavljanja prostorne instalacije i njeno dokumentovanje (videti Sliku 2.). Lično sam najzadovoljnija kako su najloni reagovali u zonama postojećih svetlosnih instalacija. Njih sam pažljivo zalepila za plafon oko samih plafonjera tako da podsećaju na produžetak svetlosnog snopa. One su možda i najverodostojnije

predstavljale niz spetljenih misli, zarobljenih u večnom paklu ekscitativnog razmišljanja.

Pravljenje najlonskih traka i pričvršćivanje u prostoru je definitivno bila odluka u pravom smeru jer sam jako patila za time kako da predstavim taj šum, zakrčenje u glavi koje je konstantno prisutno.

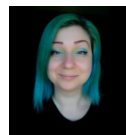
3. ZAKLJUČAK

U procesu istraživanja mi je bilo veliko zadovoljstvo da se bavim Jungom i njegovim radom. Usputna znanja o tipologiji ličnosti konačno sam obuhvatila i sistematizovala na način koji mi je pomogao da u većoj meri razumem sebe i svoje postupke. Iako je INFJ-T tip osobe koji najviše inspiracije nalazi u interakciji sa drugima, unutrašnja snaga ipak dolazi iz naših uverenja i želje da okolinu promenimo na bolje. Utoliko je vrednije znati da, bez obzira na to koliko puta nešto započinjemo, daleko značajnije predstavlja ono što završimo.

4. LITERATURA

- [1] Diferencirati prevod termina od sajta posvećenom književnosti koji nosi naziv *Prerazmišljavanje*, <https://www.prerazmisljavanje.org/>
- [2] Test ličnosti <https://www.16personalities.com/free-personality-test> (pristupljeno u junu 2018.)
- [3] INFJ tip ličnosti <https://www.16personalities.com/infj-personality> (pristupljeno u junu 2018.)
- [4] M. Šuvaković, "*Pojmovnik suvremene umjetnosti*", Zagreb, Horetzky, 2005. pp 277

Kratka biografija:

Jelena Milojković master studije Scenske arhitekture i dizajna upisuje 2017. god. Tokom iste godine pomaže u realizaciji prvog *Impuls!* festivala studenata Scenske arhitekture, tehnike i dizajna, u okviru kojeg je obavljala PR aktivnosti. Od školske 2015/16. god. aktivno učestvuje kao demonstrator na nekoliko predmeta. U slobodno vreme voli da čita knjige horor žanra, a i bavi se i dokumentarnom fotografijom i pisanjem.